

Nieuws.brief

Zomer editie

2010

Liever deze
Nieuwsbrief enkel in de
mailbox en zodoende
een boompje sparen?
Mail ons dan!

**Natuurpunt verwelkomt Karlinka &
Kapaza, in het Haachts Broek !**

v.u. Bernard Lemaitre
Kleine Appelstraat 9
3150 Haacht

natuurpunt
Haacht

NATUURPUNT ONDER DE LOEP

De Nieuwsbrief is het ledenblad van Natuurpunt Haacht en verschijnt vier maal per jaar.

Natuurpunt is ontstaan uit de fusie van Natuurreservaten en de Wielewaal. Deze vereniging telt ruim 80.000 gezinnen als lid en beheert meer dan 16.700 Ha natuurgebied in Vlaanderen, waaronder een steeds groeiende oppervlakte in Haacht. Natuurpunt schenkt ook aandacht aan de 'kleine natuur' in de buurt: een bomenrij, houtkant, beek of wegberm.

Natuur voor iedereen is dus niet zomaar een slogan. Het is een totaalvisie waarmee onze vereniging in Vlaanderen werkt aan natuurbehoud. Onze vereniging dringt er bij de overheid voortdurend op aan, om via nieuwe wetten, extra geld en meer inzet beter zorg te dragen voor de natuur die er in Vlaanderen nog rest. Het Natuurdecreet en Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen leggen een stevige basis voor een efficiënt natuurbeleid. Samen met de Vlaamse overheid wil Natuurpunt werk maken van de verdere invulling en uitvoering van deze initiatieven.

Lid worden van Natuurpunt vzw kan door overschrijving van 24,00 euro op rek. 230-0044233-21

Natuurpunt Haacht is bereikbaar bij:
Bernard Lemaitre
Kleine Appelstraat 9
3150 Haacht
016/60.61.62
natuurpunt.haacht@skynet.be

Liever deze Nieuwsbrief enkel in de mailbox en zodoende een boompje sparen? Mail ons dan op bovenstaand adres!

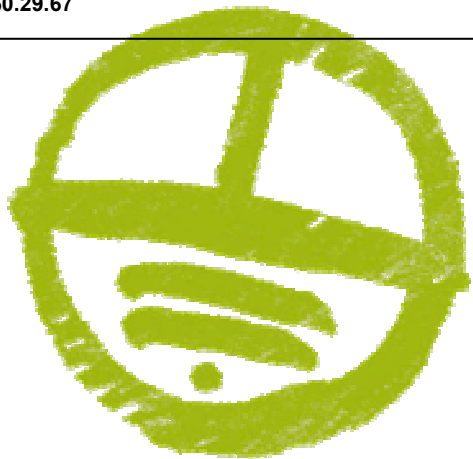

Bestuur

Bernard Lemaitre , Voorzitter
bernard.lemaitre@skynet.be
016/60.61.62

Catherine Beddeleem, Secretaris
catherine.beddeleem@telenet.be
015/51.39.91

Luc Bijmens , Penningmeester
016/60.29.67

VOORWOORD

De zomer loopt op zijn einde. Natuurpunt Haacht geniet nog even na van zijn wel geslaagde Walk for Nature van eind april. Meer dan 1000 deelnemers, een waar succes. Meer nog, we merken dat er meer en meer wandelaars het Haachts Broek komen ontdekken en er komen genieten. We hebben ons doel bereikt. Natuur voor iedereen, dat wil zeggen ook voor u.

En zo op het einde van de zomer, beginnen we weer met plannen voor het nieuwe werkjaar. Hier vind je reeds een overzicht van onze activiteiten van de komende maanden.

Dit jaar werd zoals jullie weten door de Verenigde Naties uitgeroepen tot Jaar van de Biodiversiteit. Hoog tijd dus om hiervoor een tandje bij te steken. In dit kader worden er momenteel langs de anti-tank gracht poelen gegraven om de habitat van de amfibieën (met als voorbeeld de Kamsalamander) te verbeteren. Tegelijkertijd wordt in dezelfde zone een deel van de anti-tank gracht gecompartmenteerd. Dit laatste vergroot o.a. de kans om bepaalde delen van de gracht visvrij te houden. Want vissen lusten ook wel amfibie-eitjes. Verder zullen hier nog heel wat beheerwerken nodig zijn om slib te ruimen en voldoende licht op de gracht toe te laten. Voor meer info zie verder in deze nieuwsbrief.

Op 31 oktober organiseren we samen met Natuurpunt Boortmeerbeek een Dag-van-de-Trage-Wegen-fietstocht. De Dag van de Trage Weg is een actieweekend waarbij aandacht gevestigd wordt op het belang van trage wegen. Ontdek ze samen met ons. We vertrekken aan de Dreef op de grens van Haacht en Boortmeerbeek om 14u en ontdekken samen de vergeten hoekjes, natuurgebieden en een nieuwe maar authentieke brouwerij.

Een weekje later, op zondag 7 november organiseren we onze jaarlijkse VEGETARISCHE EETDAG in zaal ONDER DE TOREN. U bent allen welkom van 12 tot 15u en van 17 tot 19 u.

Op zaterdag 20 november om 14 u, nodigen we iedereen uit om een handje te komen helpen in onze natuurgebieden. Een mooi stukje natuur in de lente betekent vaak werken in het najaar. Natuurpunt wil iedereen betrekken bij het beheer van de natuurgebieden. Niet alleen omdat vele handen het werk lichter maken maar ook omdat je de natuur zo op een andere manier ontdekt. En je hoeft daarvoor geen ervaren groenarbeider te zijn. Wij beloven je lekkere soep of warme drank en heel wat gezond zweet in de volle natuur.

Voor meer info over bovenstaande en andere activiteiten, raadpleeg je best regelmatig onze website :

www.natuurpunthaacht.be

Tot binnenkort!

Bernard Lemaitre, voorzitter

STUDIE

BIODIVERSITEITSSTUDIES IN HET HAACHTS BROEK MET BEHULP VAN PERMANENTE KWADRANTEN EN BODEMVALLEN

Om een goed beeld te krijgen van de biodiversiteit in de Leibeekvallei te Haacht zijn Natuurpunt Haacht en vzw BINCO dit jaar gestart met een totaalinventarisatie van het Haachts Broek. Hierbij wordt de aanwezigheid van broedvogels, hogere planten, zwammen, loopkevers, spinnen en andere organismen onderzocht. Hoewel deze inventarisaties ons veel leren over de soortenrijkdom van het gebied, geven deze min of meer toevallige waarnemingen niet voldoende aan op welke manier er best beheerd moet worden om de aanwezige soortenrijkdom op lange termijn in stand te houden. Om een duurzaam beheer af te stellen op het behoud van deze soorten is het dus belangrijk om na te gaan hoe de soortensamenstelling verandert in de tijd. Hiertoe is een monitoringprogramma noodzakelijk waarin volgende doelstellingen nagestreefd worden.

- 1) het verzamelen van basisgegevens over fauna en flora om het beheer te bepalen of indien nodig bij te sturen.
- 2) het observeren van veranderingen in samenstelling van fauna en flora in de tijd.

Voor de hogere planten werd een monitoringprotocol gevolgd waarin permanente kwadranten of proefvlakken worden uitgezet. In deze proefvlakken worden alle aanwezige plantensoorten gedetermineerd en hun bedekking geschat volgens de opnameschaal van Braun-Blanquet. Op dit ogenblik zijn er in het Haachts broek reeds 4 proefvlakken uitgezet die een grootte hebben van 9m² (3 x 3 m) en te herkennen zijn aan een houten paal die de zuidoost hoek aanduidt. De percelen waarop de proefvlakken zijn uitgezet werden gekozen in functie van hun natuur- en landschapswaarde. Aangezien heel wat kruidachtige soorten slechts gedurende korte periodes bloeien zal de plantenopname drie keer plaatsvinden, eind april, eind juni en eind augustus. In de zomer zijn immers verschillende voorjaarsbloeiers verdwenen, terwijl in de lente vele plantensoorten nog niet herkenbaar zijn omdat ze nog niet in bloei staan. Op elk van de afgebakende proefvlakken werd ook één bodemval ingegraven die dient om bodembewonende ongewervelden te vangen. Bodemvallen zijn ingegraven plastic potten van 1 liter. Met deze vangstmethode wordt slechts een zeer beperkt deel van een populatie weggevangen zodat dit geen schade toebrengt aan de aanwezige populaties. Alle loopkevers (familie van kevers) en spinnen worden later op naam gebracht. Over de ecologie en vereisten van deze twee groepen is zeer veel geweten en daardoor laten ze ons toe om conclusies te trekken over de 'waarde' van het terrein waar ze gevangen werden. Ook aangepaste beheersmaatregelen kunnen er uit voortvloeien.

Met deze studie hopen we de ecologie en evolutie van de planten- en dierengemeenschappen in het Haachts broek meer in detail kunnen opvolgen om zodoende de grote soortenrijkdom van het gebied te behouden.

Wil je zelf een handje toesteken of heb je een vraag? Aarzel zeker niet en stel ze gerust!

Steven & Jeroen

HUISZWALUWTELLING TILDONK: HOOPGEVENDE RESULTATEN

Reeds vanaf 1988 worden jaarlijks de bewoonde Huiszwaluwnesten geteld in alle straten van de woonwijk Eikeblok in Tildonk, Haacht. Haast alle nesten bevinden zich aan de zijkant van de gebouwen, in de nok van het zadeldak. De grootte van de populatie schommelt sterk. 2010 was weliswaar het beste jaar sinds de tellingen, voor Vlaanderen blijft de algemene tendens echter alarmerend! Een interessante vaststelling is bovendien dat de Huiszwaluw hier geen nesten bouwt onder de bruine dakgoten, alleen de witte. Houten dakgoten bieden meer aanhechtingsmogelijkheid dan plastieken.

Het verslag van de telling kan je vinden op de website van Natuurpunt Haacht.

http://www.natuurpunthaacht.be/rapporten_cel_natuurstudie.htm

Johan

GRAUWE VLEGENVANGER IS NIEUWE BROEDVOGEL IN HAACHTS BROEK

Na vele jaren van intense broedvogelinventarisaties in het Haachts Broek werd nog nooit de Grauwe Vliegenvanger vastgesteld. Tijdens de inventarisatie van 2010 werden echter meteen drie broedgevallen vastgesteld! Een hele verrassing, want het opeens verschijnen van deze soort druist in tegen de negatieve tendens die de lange afstand trekkers in het algemeen vertonen.

Er zijn nauwelijks bruikbare herkenningpunten voor dit muisgrijze vogeltje ter grootte van een mus. Ook op muzikaal vlak laat de Grauwe Vliegenvanger het afweten. Een reeks wat korte krassende toontjes kan je bezwaarlijk als zang bestempelen. Je zou haast gaan denken dat het wel een heel saaie piet is. De echte vogelkenner weet echter beter: we hebben hier te maken met een bijzonder boeiende karaktervogel.

De Grauwe Vliegenvanger heeft zijn naam niet gestolen, hij heeft het gemunt op vliegende insecten. Waterjuffers, muggen, sluipwespen, kevers e.d., het kan allemaal. Zelfs bijen en wespen zijn niet veilig voor hem, maar dan verwijdt hij wel eerst de angel door ze tegen zijn zitplaats te slaan. Hij zit geduldig te wachten op een uitkijkpost tot er een prooi voorbij komt. Dan doet hij een snelle uitval met een korte krassas fladdervlucht om met een voor ons soms zelfs hoorbare snavelknop het insect uit de lucht te plukken. Dan keert hij gewoon terug naar zijn zitpost om met fiere houding en zenuwachtig trekkend met zijn lange vleugels een nieuwe prooi op te wachten. Net als bij andere vogels die al vliëgend insecten grijpen zoals zwaluwen heeft de spitse snavel een vrij brede basis wat het jachtsucces verhoogt. Een paar keer per dag speelt hij de moeilijke verteerbare vliegenharen kwijt met een klein braakballetje. Zoals andere trekkende insecteneters snoept hij in het najaar soms van bessen om extra brandstof op te slaan.

Als de eerste zomergasten zoals Tjiftjaffen begin maart al binnenvallen moeten we nog ruim twee maanden wachten op de komst van de Grauwe Vliegenvanger. Alhoewel er eind april al enkele kunnen gezien worden komen de meeste pas aan rond half mei, tot zelfs begin juni toe. We horen dan zijn snerpnd roepje, dat kan verward worden met geluiden van jonge vogels zoals Winterkoning, Roodborst en zelfs Merel. Hij overwintert een stuk voorbij de Sahara, een lange-afstandstrekker dus. Zijn broedseizoen mag niet zo vroeg vallen als dat van veel andere insecteneters. De grote aantallen vliegende insecten zijn immers een stuk later beschikbaar dan rupsen.

Het gaat de Grauwe Vliegenvanger absoluut niet voor de wind bij ons en hij lijkt daarmee in hetzelfde bedje ziek als heel wat andere Afrika-trekkers. Dat kan te maken hebben met o.a. uitbreiding van de woestijn en aftakeling van het landschap in hun wintergebieden, maar evenzeer met het intensief gebruik van insecticiden hier. Hun aantallen kalven zienderogen af, maar doordat ze zo weinig opvallen is daar moeilijk een getal op te plakken.

We treffen ze naast bossen en parken met oudere loofbomen waar ze nestelen in boomholtes, spleten, klimplanten of oude nesten van andere vogels ook aan in tuinen. Halfopen 'balkonnestkasten' zijn in trek. Opmerkelijk is dat ze vaak op de gekste plekken komen broeden aan huis. Een vensterbank, een afvoerbuys, een bloembak, een richel of balk, bovenop een nestkast, het kan allemaal. Bij halfopen nestkasten is het misschien een goed idee om zoals Aimé De Pauw met draad eksters en katten te weren (zie foto op http://www.natuurpunt.be/nl/biodiversiteit/tuin/waar-moetik-op-letten_708.aspx).

Johan

De Grauwe Vliegenvanger (Foto: Marc Van Meeuwen)

BEHEER

KARLINKA & KAPAZA: HELPENDE HANDEN MONDEN !

Sinds april wordt er in het Haachts Broek niet alleen meer door naastige Natuurpunters gewerkt. Er is nu immers bijzondere hulp gekomen van twee Konikspardjes, genaamd Karlinka en Kapaza. Deze bijzondere paardjes zijn eigendom van Natuurpunt en onze afdeling draagt er momenteel verantwoordelijkheid voor. Ook staan er enkele jonge koeien om de paarden een handje te helpen. Deze koeien zijn in eigendom van een privé-eigenaar waarmee middels een beheercontract tot een overeenkomst wordt gekomen. Deze begrazing is voorzien in het beheerplan voor het Haachts Broek.

Konikspaarden zijn afstammelingen van wilde paarden en hebben heel andere behoeften dan de ons vertrouwde paarden. In de zomermaanden moeten de dieren wel minstens 2/3 van de dag over voldoende schaduw kunnen beschikken. Schuilgelegenheid is dus niet enkel in de winter belangrijk. Een zonnslag kan eveneens ernstige blijvende gevolgen hebben voor de dieren. Bij jaarrond begrazing, zoals het geval in het Haachts Broek, is een schuilhok niet verplicht door de wet op dierenwelzijn. Let op, dit is enkel het geval wanneer kan aangetoond worden dat het om rustieke rassen gaat die aangepast zijn aan gure weersomstandigheden (Galloways, Aberdeen, Konik, IJslandse Pony, Shetlander) én wanneer voldoende schuilgelegenheid onder vorm van bosstructuur, houtkanten, ruigte aanwezig is. Schuilhokken beïnvloeden het terreingebruik en het graasgedrag van vee. Bovendien passen ze niet altijd in een natuurlijk landschap. Natuurpunt kiest eerder om geen schuilhokken te bouwen omdat in het Broek de natuurlijke structuur voldoende schuilplaats biedt.

Effecten van grazen

Herbivoren hebben door het betreden, bemesten en bevreten van de vegetatie, effect op de structuurvariatie en daarmee op de faunadiversiteit. Daarnaast beïnvloeden grazers de soortensamenstelling en de ontwikkeling van de vegetatie en de ruimtelijke verdeling van nutriënten. Er is vaak sprake van een graasgradiënt, vanaf voorkeursplekken waar de dieren vaak te vinden zijn naar plekken waar ze nooit komen. Ook waterpunten sturen de graasdruk in een terrein. Daar kan door de beheerder ook bewust mee worden gestuurd.

Natuurlijk begrazing met grote grazers kan het mechanisch onderhoud, zoals maaien en snoeien, geheel of ten dele vervangen. Naast arbeidsbesparing levert, begrazing ten opzichte van mechanisch onderhoud, grote ecologische waardevolle voordelen op. Door begrazing met grote grazers ontstaat er een gevarieerd landschap, waarin een mozaïek van paadjes, kort en lang grasland, zomen, struweel en boomvegetaties ontwikkeld worden. Tussen de verschillende vegetatiestructuren ontstaan vloeiende overgangen in het horizontale en verticale vlak. De grazers zorgen voor variatie in de vorm van vaastruimte en beschutting vlak bij elkaar.

Via de chip en een leesinstrument wordt de identiteit van de dieren geverifieerd.

Doel van begrazing

Bij het begrazingsbeheer in het Haachts broek worden verschillende doelen nagestreefd:

1) ontwikkeling van een halfopen landschap, 2) variatie in vegetatiestructuur, 3) tegengaan van vergrassing en verruiging en 4) vertragen van vegetatiesuccessie.

Waarom de natuur het niet zelf laat uitzoeken? Wel, er hebben vroeger in elke natuurlijke omgeving altijd grazers rondgelopen. We hebben nu weliswaar te maken met gedomesticeerde nazaten van de (door menselijk toedoen) uitgestorven oerassen, maar begrazing hoort nog steeds bij de natuur.

In onze gebieden zie je begrazers staan van een sterk natuurlijk ras dat goed aangepast is aan het leven in onze natuurgebieden: ze gedijen op arme, onbemeste graslanden en behoeven geen bijvoeding met krachtvoer, ze moeten niet gemolken worden en kunnen perfect hun eigen kostje bijeen zoeken.

Deze dieren hebben ook een bijzonder vriendelijke karakter. Want ook wandelaars blijven van harte welkom in het Haachts Broek en dienen niet bang te zijn van de dieren. Via enkele 'koeienpoortjes' kan u in en uit het afgerasterd begrazingsblok wandelen.

Verschillende typen van raster beweiding

Beweiding van natuurterreinen gebeurt doorgaans binnen een afgerasterd deel van het terrein, de zogenaamde raster- of standbeweiding. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen zomer-, winter- of jaarrondbeweiding. In het Haachts Broek en het Schorisgat wordt meestal winterbeweiding toegepast en in dat geval krijgt de vegetatie gedurende de groeiperiode de ruimte om tot bloei en zaadzetting te komen en wordt pas afgegraasd nadat de zaadzetting is voltooid. Op het begrazingsblok waar de Koniksparden staan wordt jaarrondbeweiding toegepast waarbij gedurende het groeiseizoen de vegetatie extensief (slechts 2 paarden, met kortere periode hulp van enkele koeien in winterbegrazing) begraasd wordt, waarbij niet alle biomassa wordt weggenomen. Er moet voor de dieren voldoende voedsel overblijven om de winter door te komen. Vanwege de geringe kwaliteit van het wintervoedsel (hoog vezelgehalte, lage nutriëntgehalten, geringe verteerbaarheid), worden door de dieren meestal ook knoppen en twijgen van struweelsoorten en bosverjonging meegenomen.

Bij standbeweiding bepalen de graasdieren zelf waar de favoriete graasplekken zijn en welke terreindelen worden gemeden. Er ontstaan in een terrein vaste looproutes en graasgradiënten. Op drinkplaatsen en op favoriete rust- en schuilplaatsen vindt vaak verrijking van nutriënten plaats in de vorm van mest en urine, terwijl op plaatsen waar frequent wordt gegraasd er een netto afvoer van nutriënten is. Er is sprake van een herverdeling van voedingstoffen. In kleine natuurterreinen komt dit proces nauwelijks tot expressie, omdat de dieren overal frequent komen. Begrazing als zodanig resulteert wel in een afvoer van voedingstoffen. Meer dan de helft van de via het voedsel opgenomen stikstof verdwijnt dus door vervluchtiging uit de urine.

Johan

DISTELS: STEKELIGE MATERIE

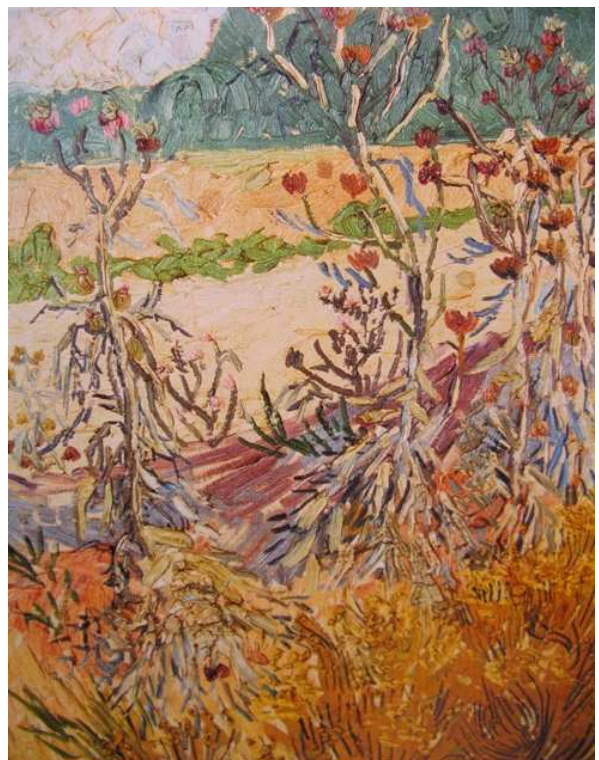
Nogal wat mensen reageren overgevoelig -figuurlijk dan- op de aanwezigheid van distels. Distels worden doorgaans geassocieerd met onverzorgde, verwaarloosde of slecht beheerde terreinen. Distelbestrijding wordt daarom veelal gekoppeld aan een goed beheer, net zoals de bestrijding van onkruiden op akkers ook bij een reguliere landbouwbedrijfsvoering hoort. Het niet beheren van distelpopulaties roept dan ook heel wat reacties op, zowel bij het publiek, de lokale overheid als bij sommige beheerders.

Een kleine zoektocht in de literatuur leert ons echter dat de aversie voor distels ongegrond is. Het blijken waardevolle planten te zijn, die zich bovendien niet zo gemakkelijk verspreiden als algemeen wordt aangenomen. 't Is dus andermaal de 'perceptie' oftewel 'de indruk die men heeft' die ons parten speelt.

Hoewel omstreden, dient men als beheerder echter ook rekening te houden met de distelwetgeving. Hoe worden nu eigenlijk al deze tegenstrijdige gegevens omgezet in het dagelijks beheer van onze natuurgebieden in Haacht?

Historiek: De oorsprong van de wet op de distelbestrijding

Deze wet bepaalt dat de bloei, de zaadvorming en de uitzaaiing van vier soorten distels, namelijk akkerdistel, speerdistel, kruldistel en kale jonker, moet belet worden. Deze wet is echter

Distels, zoals gezien door Van Gogh.

bedenklijk. Enkel akkerdistel, een overblijvende soort die zich ook vegetatief via wortelstokken kan uitbreiden, kan onder bepaalde specifieke omstandigheden een probleem vormen voor de landbouw. De drie andere soorten zijn tweejarig en geven geen problemen; ze kunnen trouwens gemakkelijk bestreden worden. Kruidistel en kale jonker komen zelfs bijna niet meer voor in landbouwgebied.

Voor andere lastige landbouwonkruiden (o.a. Ridderzuring, Heermoes, Kweek, ...) bestaat er geen bestrijdingsplicht. Er moet dus een reden zijn waarom voor distels ooit een bestrijdingswet opgemaakt is. In oorsprong was deze wet bedoeld ter bescherming van de volksgezondheid. Door de combinatie van handenarbeid en het gebruik van paarden in de landbouw was er bij verwondingen door distelstekels een reëel gevaar voor tetanus. Deze combinatie van landbouwtechnieken komt in de huidige landbouwpraktijk nog zelden voor, wat de wet om volksgezondheidsredenen overbodig maakt. In onze buurlanden is de distelwetgeving dan ook al afgeschaft of wordt ze niet meer toegepast.

Een groot aantal zeldzamere soorten distels of distelachtigen in Vlaanderen, waarvan verschillende zeldzaam, bedreigd of zelfs al ausgestorven zijn, kunnen gemakkelijk verward worden met één van de vier te bestrijden soorten. Niet elke grondeigenaar of –gebruiker beschikt over voldoende botanische kennis om al deze soorten te onderscheiden. Het is dan ook niet uitgesloten dat de bestrijdingsplicht voor sommige van deze soorten de doodsteek betekent of reeds betekend heeft!

Wetgeving

Beheerders van gebieden zoals bermen, natuurgebieden,... worden regelmatig geconfronteerd met klachten van landbouwers of buurtbewoners over het niet of laattijdig bestrijden van distels in bermen, taluds of restgronden. Volgens de wet betreffende de bestrijding van voor planten en plantaardige organismen schadelijke producten moeten de bloei, zaadzetting en uitzaaïing van Akkerdistel, Speerdistel, Kale jonker en Kruidistel immers met alle middelen worden belet. Deze verplichting interfereert echter met het Bermbesluit. Vooral het artikel dat bepaalt dat bermen van publiekrechtelijke personen niet mogen gemaaid worden voor 15 juni leidt tot eventuele conflicten met de toepassing van de distelwetgeving. Soms is de bloei van de betreffende soorten al ingezet op 15 juni. Bovendien is het gebruik van biociden op bermen verboden waardoor dus geen herbiciden mogen gebruikt worden voor de bestrijding van distels in bermen.

De discussie over de distelbestrijding is niet nieuw. In 1993 was er hieromtrent enige aanzet en was er voor het eerst sprake van het schrappen van de verplichte distelbestrijding. De dienst voor Natuurontwikkeling haalde hiervoor volgende argumenten aan: *“De oorspronkelijke basismotivering van de wet (schade aan planten en plantaardige producten) is voorbij gestreefd. Zelfs vanuit landbouwkundig oogpunt wordt de economische noodzaak van een doorgedreven distelbestrijding sterk in vraag gesteld. De meeste klachten over de distelbestrijding komen trouwens niet meer uit de landbouw. Door het gebruik van moderne landbouwmethodes is de distelbestrijding op landbouwgronden geen probleem meer. In deze omstandigheden zijn distels ook niet meer echt schadelijk voor de landbouwgewassen. Schade in de landbouw door een niet uitgevoerde distelbestrijding buiten de landbouwgronden is zeer uitzonderlijk. De bestrijding van deze plantensoorten gebeurt standaard door alle landbouwers. Daarom valt ook de voorbeeldfunctie van de distelbestrijding op de bermen van wegen en waterlopen weg. De distelbestrijding op bermen kan even efficiënt uitgevoerd worden door het Bermbesluit toe te passen.”*

Ook de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud heeft de distelbestrijding reeds meerdere malen op de agenda gezet. In opdracht van de Hoge Raad heeft het Instituut voor Natuurbehoud het rapport “De wettelijk verplichte bestrijding van distels in Vlaanderen; een standpunt van het Instituut voor Natuurbehoud” gemaakt. Het advies van de Hoge Raad, gebaseerd op dit rapport, stelt dat de verplichte bestrijding van distels een achterhaalde reglementering is die dringend dient aangepast te worden. De voorgestelde aanbevelingen zijn:

- de drie tweejarige soorten (Kale jonker, Speerdistel en Kruidistel) vrij te stellen van elke bestrijding;
- een expliciete vrijstelling van bestrijding van Akkerdistel in wegbermen en beschermde natuurgebieden (R- en N-gebieden, Vlaamse en erkende natuurreservaten, gerangschikte landschappen, regionale landschappen, ecologische impulsgebieden, ...);
- het eventueel instellen van ‘waakzaamheidzones’ waar Akkerdistelpopulaties raken aan landbouwgebieden;
- het opstarten van een voorlichtingscampagne naar alle betrokken bevolkingsgroepen;
- het opstellen van een ‘hoffelijkheidscodes’ tussen natuurbeherende instanties en landbouw.

Op 4 september 2000 kwam de problematiek opnieuw ter sprake tijdens een parlementaire vraag naar de voorstellen van de vzw Natuurreservaten om de bestrijding van Kruidistel, Kale jonker en Speerdistel volledig op te heffen en de bestrijding van Akkerdistel in wegbermen en beschermde natuurgebieden op te heffen, en

dit naar aanleiding van een artikel in het tijdschrift Natuurreservaten. Het antwoord van de minister luidde dat zij in het voorjaar van 2000 opdracht had gegeven aan de afdeling Natuur van AMINAL om een dossier voor te bereiden waarin wordt onderzocht onder welke modaliteiten de wettelijke verplichting van de bestrijding van de distels kan worden geschrapt. Op basis van dit dossier zou de minister overleg voeren met landbouw- en natuurbehoudsorganisaties om tot een betere regeling te komen dan nu met de huidige verplichting inzake distelbestrijding het geval is. Tot op heden is er nog geen dergelijk overleg geweest. Sinds het jaar 2000 is de discussie nooit echt weg geweest. Actie is er echter tot op heden nooit geweest. Het arbitragehof heeft de bevoegdheid van de distelverordening voor het federale niveau echter recent vernietigd en op het Vlaamse niveau is nog geen nieuwe verdelingsplicht vastgesteld. De enige basis is dus momenteel een eventuele provinciale en gemeentelijke verordening, gebaseerd op een door het arbitragehof grotendeels vernietigde federale wet. De laatste jaren is wel nog al eens een schadebeding ingesteld waarbij iemand schadevergoeding eist omwille van geleden schade bijvoorbeeld in andere teelten. Spijtig genoeg is de rechtbank daar al op ingegaan.

Het feit dat ondanks deze eerdere initiatieven niets aan de distelwetgeving is veranderd, komt niet alleen omdat deze problematiek erg gevoelig ligt, maar onder andere ook omdat binnen de verschillende administraties geen eensgezind standpunt omtrent distelbestrijding bestaat. Eind 1999 heeft de cel Natuurtechnische Milieubouw (NTMB) van de afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid van de administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer (AMINAL) het bestek van de huidige studie uitgeschreven. De bedoeling van de cel NTMB was om alle administraties van het departement Leefmilieu en Infrastructuur op basis van de resultaten van deze studie tot een eenduidig standpunt omtrent distelbeheer te laten komen.

Voor wat betreft het conflict van de wet op de distelbestrijding met het decreet op natuurbehoud: beide wetteksten zijn op het hetzelfde hiërarchische niveau verankerd, dus de éne gaat niet boven de andere.

Het gevolg hiervoor voor onze reservaten is zeer ingrijpend (positieff!): het wijzigen van de vegetatie in natuurgebied (zoals voor distelbestrijding), en zo deze wijziging niet in het beheerplan is opgenomen (en distelbestrijding is nooit opgenomen...), is onderhevig aan een natuurvergunning volgens art 14 van het decreet op het natuurbehoud.

In sommige gevallen is een ruigte (al of niet met distels) zelfs een natuurdoeltype dat opgenomen is in een beheerplan, bv Aronst Hoek. Daar mogen volgens het decreet op het natuurbehoud zelfs geen distels bestreden worden.

Een gemeente die dus distelbestrijding in een reservaat laat uitvoeren door een aannemer mag dit enkel indien daarvoor een specifieke vergunning voor is verleend! De gemeente heeft er dus alle belang bij, vooraleer over te gaan tot het laten bestrijden van distels na te gaan wat het natuurdoeltype voor het bewuste perceel is, wil zij niet zelf inbreuk plegen op het decreet op het natuurbehoud!

Het moet dan ook voor de gemeentelijke overheid duidelijk zijn dat er een wettelijke keerzijde is van de distelbestrijdingsmedaille, die ze even zeer moeten erkennen. Het feitelijke doel is dat de gemeente inziet dat ze ons best van al met rust laten wat distelbestrijding betreft, zodanig dat de implementatie van de distelbestrijding, althans in natuurgebied, passief wordt. Dit is overigens in Wallonie al het geval.

Beheermaatregelen

De meest doeltreffende en natuurvriendelijke manier is het met de hand uittrekken van de distels net vóór de bloeiperiode en daarbij trachten zoveel mogelijk van de wortelstukken mee te verwijderen. Met een beetje geluk volgt daarna een regenrijke periode - moet lukken in België - en de rest van de wortels rot weg. Deze methode is vanzelfsprekend enkel toepasbaar op kleine oppervlakten (in tuinen bijvoorbeeld) of om de vorming van nieuwe distelhaarden van bij het ontstaan tegen te gaan. Een streng maairegime instellen is een meer realistische aanpak voor grotere oppervlakten. Cruciaal is dat het maaisel zorgvuldig weggehaald wordt en dat de inspanning volgehouden wordt! Men maait vóór de zaadsetting gebeurt. Dit betekent dat er dikwijls twee of soms zelfs drie maaibeurten per zomer nodig zijn. De distels zullen het snel lastig krijgen en na verloop van tijd verdwijnen. Akkerdistels zullen er sneller de brui aan geven naarmate de vochtigheid stijgt en de voedselrijkdom van de bodem daalt (zeker geen bemesting dus). Wat beheer door begrazing betreft kunnen we het kort houden: enkel ezels eten distels.

De verspreiding via zaad is intensief onderzocht geweest. Zo werd er aangetoond dat het grootste deel van de zaden van akkerdistel binnen een straal van tien meter rond de distelhaard terechtkomt. Verder dan 50 meter is het aantal distelzaden al gelijk aan de achtergrondwaarden, d.w.z. wat er normaal voorkomt in landbouwgebied waar altijd wel hier of daar een akkerdistel staat. Het lichte pluus kan je soms wel veel verder zien vliegen, maar de zaden zijn veel zwaarder dan het pluus en vallen er gemakkelijk uit. Dit wegvliegend pluus is dus vrijwel zaadloos, je moet dit bij gelegenheid zelf maar eens controleren. Op akkerlanden zullen de distels zich door de regelmatige grondbewerking en de gewone onkruidbestrijding niet permanent kunnen vestigen. De concurrentiekracht van de zaailingen is zeer beperkt, zodat ze ook in graslanden met een stabiele, gesloten vegetatie weinig kans op overleven hebben. Op verstoorde plaatsen, door bijvoorbeeld overbegrazing of het gebruik van zware landbouwmachines, kunnen wel distelhaarden ontstaan. Ook het gebruik van onkruidverdelgers creëert open plekken in de grasmatten, waar de distels door gebrek aan concurrentie opnieuw alle kansen krijgen. Net het tegenovergestelde van het beoogde effect!

Distels in het Haachts Broek

Akkerdistels steken dikwijls de kop op als intensief beheerde landbouwgronden plots overgeschakeld worden naar een extensiever maaï- of graasbeheer, bijvoorbeeld bij het in beheer nemen als natuurreservaat. Op onze terreinen in het Haachts Broek was de situatie echter enigszins anders. De voorheen door de boer beheerde weilandjes werden al een aantal jaren niet meer beheerd toen Natuurpunt de kans kreeg ze aan te kopen. Daardoor hadden de distels al ruim de tijd gehad zich te ontwikkelen, toen we de gronden aankochten. Op enkele plaatsen groeien dan ook distels, vooral akkerdistels.

Zulke distelruigten hebben een belangrijke ecologische waarde. Veel insecten zijn eraan gebonden, met als meest opvallende en voor de hand liggende soort de Distelvlinder. Talrijke vogelsoorten, zoals de 'Distelvink' of Putter, gebruiken distelhaarden als broed- en foerageergebied. Hazen en kleine zoogdieren vinden er beschutting. Zo troffen we eerder al de zeldzame Dwergmuis aan in een vervuigd distelstukje van het Haachts Broek. De weilandjes in kwestie hebben echter andere potenties. De percelen hebben een belangrijk botanisch potentieel en zeldzame kruidensoorten als Betonie, Welriekende Agrimonie zijn dan ook onze belangrijkste doelsoorten.

In het Haachts Broek wordt gekozen voor mechanische bestrijding :één maal per jaar maaien op het cruciale moment, en vervolgens wordt begrazing toegepast. Na enkele jaren is er al een duidelijke evolutie te merken. Op plekken waar uitsluitend distels stonden groeien nu al grassen en andere kruiden tussen de meer verspreide distels. Soms komen de distels na de maaibeurt in juli nauwelijks nog in bloei en krijgen ze last van allerlei ziekten zoals roestschimmel. Een zeer opvallend en eigenaardig fenomeen is de verkleuring - of liever het ontbreken van kleur - van de toppen van de distelplanten. Dit betekent dat ze sterk verzwakt zijn en zelfs niet meer in staat zijn om voldoende bladgroen te produceren. Ze zien er dus een beetje bleekjes uit, wat mensen mogelijk het idee zou kunnen geven dat Natuurpunt herbiciden gebruikt. We kregen dan ook meermaals de vraag "Waarmee spuiten jullie tegen de distels?". Natuurpunt kiest echter resoluut om geen herbiciden te gebruiken tegen distels.

Besluit

Het inschatten van het distelprobleem omvat verschillende aspecten: de oppervlakte distels, de klachten en eventuele schadeclaims in verband met het niet of laattijdig bestrijden van distels, de kostprijs van de distelbestrijding, het juridische kader en eventuele conflicten tussen verschillende wetgevingen, de gevoeligheden ten aanzien van distels, enzovoort. Alternatieve beheer-, beperkings- of voorkomingsmaatregelen kunnen een meer aangepast beheer van distels mogelijk maken. Deze maatregelen dienen niet enkel rekening te houden met de natuurwaarden van de bermen, maar ook met de wettelijke bepalingen en met de psychologische aspecten die met de distelproblematiek verbonden zijn.

Johan

DAG VAN DE NATUUR 2010

Op 20 november 2010 staat de Dag van de Natuur weer op de agenda. Op die dag willen we zoveel mogelijk vrijwilligers betrekken bij het beheer van onze natuurgebieden.

2010 is het Jaar van de Biodiversiteit, daarom willen we de dag van de natuur dit jaar organiseren onder de slogan 'werk mee aan biodiversiteit in je buurt!'.

Met de Dag van de Natuur richten we ons, naast onze eigen leden en vrijwilligers, vooral naar de omwonenden van onze natuurgebieden. Dit is een prachtige aanleiding om hen uit te nodigen, te betrekken en te vertellen waar Natuurpunt mee bezig is.

Vrijwilligers voor de Dag van de Natuur rekruteer je vooral door mensen aan te spreken, door contacten te leggen. Dit jaar zullen er ook sjablonen voor folders ter beschikking zijn om die rekrutering te ondersteunen, die je zelf kan afdrukken en verspreiden.

Tijdens de Dag van de Natuur willen we ook een goede gastheer zijn. We willen de deelnemers goed informeren over onze natuurgebieden, over het beheer dat we er voeren, over onze plannen met die gebieden, enz. We zullen dan ook de deelnemers verwennen, met een hapje en een drankje.

KOM MEE NATUUR BEHEREN !!!

Wel, elk lid van Natuurpunt heeft de kans mee de handen uit de mouwen te steken in onze reservaten. Dus ook de leden van onze Haachtse afdeling! En dit zelfs mét de juiste verzekering. Niemand hoeft overigens bang te zijn dat hij of zij ingewikkelde gemotoriseerde toestellen in de hand zal geduwd krijgen. Er is ook steeds eenvoudig mechanisch werk uit te voeren, zoals hout stapelen of maaisel afvoeren,...

We vinden het altijd tof om nieuwelingen te begroeten op de werkdagen. Omdat er altijd wel veel werk te verrichten is zijn nieuwe medewerkers altijd meer dan welkom!

Hieronder een overzichtje van 10 redenen om ook lid te worden van het Haachtse natuurbeheerteam:

1. Niets is er mooier dan een bloemrijk hooiland dat ontstaan is na jarenlang volgehouden beheerswerken. Ook andere vormen van beheer maken onze natuur nog rijker en bovendien toegankelijk voor iedereen.
2. Een steeds groeiende oppervlakte aan natuurgebied is in beheer van Natuurpunt Haacht. Gelukkig vraagt niet elk perceel een intensief beheer, maar toch is er wel steeds werk te verzetten.
3. Je leert de seizoenen, planten en dieren op een actieve manier kennen.
4. Je verkent alle uithoeken van onze natuureservaten, bv Haachts Broek en anti-tankgracht.
5. In de natuur actief zijn is nog steeds een vorm van inspanning die ook ontspanning is. Natuurlijk is het werk aangepast aan ieders mogelijkheden.
6. Het werk is zeer gevarieerd: maaien, hooien, bewegwijzering van wandelpaden aanbrengen, afrastering van percelen herstellen, hakhoutbeheer, struiken of bomen planten, een poort plaatsen,...
7. Voor onze reservaten bestaat er een goedgekeurd beheersplan. Dit betekent dat de werken vanuit een weloverwogen toekomstvisie gepland worden.
8. Onze conservators en leden van het bestuur leiden alles in goede banen en zorgen voor het noodzakelijke materiaal en gereedschap.
9. Je maakt deel uit een toffe groep natuurliefhebbers.
10. Je weet steeds wat te doen, die eerste zaterdag van de maand!

Geef je daarom op als geïnteresseerde en we nodigen je voortaan telkens uit voor de werkdagen... Dat kan bij bernard.lemaitre@skynet.be, 016/60.61.62

WERKING

25/04/2010, WALK FOR NATURE, EEN TERUGBLIK

Dank aan allen die de Walk for Nature tot een groot succes hebben gemaakt! Het mooie weer bracht een duizendtal personen uit alle hoeken van het land op de been om kennis te maken met de natuurgebieden "Haachts Broek", Antitankgracht en Schorisgat.

Reeds in de vroege ochtend daagden een 50-tal "vroege vogels" op om kennis te maken met de vroege vogels. Tijdens een goed bijgewoond symposium vernamen de aanwezigen welke acties de provincie en de gemeente plannen om de natuur in onze gemeente te verbeteren.

Zoals verwacht daagde de grote massa op in de vroege namiddag. Twee huifkarren reden af en aan en brachten vele personen naar de kern van het natuurreservaat. Anderen deden alles te voet of trokken er met de fiets op uit. Onderweg gaven de vele informatieborden en gidsen de nodige informatie. Na afloop kon men op het "marktleintje" nog een tijdje nagenieten: er was een hapje en een tapje en er was de live muziek van The RoseRoomSwing. We hadden nooit gedacht dat de parking van Breughels Gasthof zo gezellig kon zijn. De vele standjes langs de rand van het pleintje werden druk bezocht. Achteraf kregen we veel tevreden reacties. Zelfs vele inwoners van Haacht waren verrast dat in onze gemeente nog zo een mooie en afwisselende natuur te zien is. Met dit grootse evenement is de natuur in Haacht op de kaart gezet!

Voor zij die er niet bij waren: de wandeling in het Haachts Broek is permanent bewegwijzerd. Ze begint en eindigt aan de sporthal van Wespelaar. Je kan een wandelfolder gratis bekomen op het gemeentehuis, in de bibliotheken en in de sporthal. Of downloaden van onze website...

Download het volledige programma of het wandel- en fietskaartje van de dag, bekijk de foto's, herbeluister de speeches, en veel meer... op de Walk for Nature pagina!

VOOR JE OP EXCURSIE MET NATUURPUNT VERTREKT !

Verder in deze nieuwsbrief vind je de activiteitenagenda van Natuurpunt Haacht. Iedereen is welkom op deze activiteiten, gelieve echter wel rekening te houden met deze eenvoudige regeltjes:

- Vooraf inschrijven is niet nodig. Tijdig aanwezig zijn is voldoende. De excursies gaan door onder alle weersomstandigheden. Pas dus je kleding en schoeisel aan.
- Voor leden van Natuurpunt is de deelname gratis. Vergeet je lidkaart niet! Niet-leden zijn ook meer dan welkom maar betalen een daglidmaatschap van 1 euro.
- De wandelingen worden geleid door vrijwillige medewerkers van Natuurpunt. De algemene flora, fauna en het beheer komen telkens aan bod. Soms zijn de excursies echter thematisch.
- Honden meenemen op onze natuurwandelingen is niet toegelaten (we wandelen immers soms tussen de grazers door)
- Bereikbaarheid: met het openbaar vervoer raak je makkelijk aan de vertrekplaats van wandeling (Sporthal Wespelaar). Daarvoor neem je [bus 284](#) (halte Sporthal) of de [trein](#) (station Wespelaar). Beiden rijden tussen Leuven en Mechelen.
- Meer info: Luc Bijmens 016/60.29.67 of Bernard Lemaitre 016/60.61.62

WANDELEN TUSSEN GROTE GRAZERS

Je kunt, afhankelijk van het seizoen, in het Haachts Broek gewoon tussen de koeien lopen binnen de afrastering. Je gaat deze binnen en weer buiten via koeienpoortjes. Deze vorm van wandelen vergt natuurlijk enige discipline van de wandelaars. Van nature vertonen (half)wilde grazers een neutrale houding of zelfs een zekere schuwheid ten opzichte van mensen. Of de dieren in onze natuurterreinen dit gedrag blijvend gaan vertonen is grotendeels afhankelijk van de wijze waarop met de dieren wordt omgegaan. Zo wordt gevraagd van niet om te gaan met deze grazers alsof het huisdieren zijn, door ze bijvoorbeeld te willen benaderen, aaien of voederen. Tracht een minimale afstand van 25 m te respecteren. Staan de grazers op het pad, maak dan liever een bochtje in plaats van de dieren weg te jagen. Hebt u toch een hond bij u, houdt deze aan de leiband en zorg ervoor dat de hond zich rustig naast het baasje houdt.

Nieuws.brief

Activiteiten 2010

Wandelen

05/09/10 - Wandeling Haachts Broek, vertrek 14u, parking sporthal Wespelaar

(Her)ontdek het Haachts Broek in de herfst en de unieke flora en fauna van dit gebied en het beheer dat Natuurpunt Haacht er uit voert.

03/10/10 - Wandeling Wakkerzeel, vertrek 14u, kerk Wakkerzeel

Ontdek de natuur van de mooiste deelgemeente van Haacht en de algemene flora en fauna van dit gebied.

31/10/10 - Trage Weg fietstocht (ism N. Boortmeerbeek), 14u Dreef Boortmeerbeek-Haacht

De 'Dag van de trage weg' is een actieweekend waarbij aandacht gevestigd wordt op het belang van trage wegen. Ontdek ze samen met ons, een aangename fietstocht langs vergeten hoekjes, natuurgebieden en een nieuwe maar authentieke brouwerij.

07/11/2010 - Vegetarische eetdag, zaal Onder de Toren, Haacht (later meer info)

20/11/2010 – Dag van de Natuur: we maken iets bijzonder van onze werkdag (later meer info)

Werkdagen

04/09/2010	Afdelingswerkdag
02/10/2010	Afdelingswerkdag
06/11/2010	Afdelingswerkdag
04/12/2010	Afdelingswerkdag
02/01/2011	Afdelingswerkdag
05/02/2011	Afdelingswerkdag
05/03/2011	Afdelingswerkdag
02/04/2011	Afdelingswerkdag
07/05/2011	Afdelingswerkdag
04/06/2011	Afdelingswerkdag

Meer info over de wandelingen en werkdagen bij: Bernard Lemaitre, bernard.lemaitre@skynet.be of op 016/60.61.62

Liever deze Nieuwsbrief enkel in de mailbox en zodoende een boompje sparen? Mail ons dan!

www.natuurpunthaacht.be